

Халӑх прависен пӗтӗмӗшле декларацийӗ

Кӗртӗм

Этем прависен Пӗтӗмӗшле Декларацийӗ, Граждансен тата политика прависен Халӑхсен хушшинчи Килӗшӗвӗ тата Экономика, социалла пурнӑспа культура прависен Халӑхсем хушшинчи Килӗшӗвӗ / пурӗ пӗрле Этем прависен Пӗтӗм тӗнчери Харитийӗ ятпа пӗрлешӗнсе тӑракансем/пӗтӗмӗшлине тата вӗсене пур ҫӗрте хисеплемелле, пурнӑсламалла пулнине шута илсе,

халӑхсен уйрӑм пурӑнма ирӗк пуррине шута илсен те, пур патшалӑх та этем прависене пӑхӑнманнине курса тата Этем прависен Пӗтӗм тӗнчери Хартийӗ хальӗхе пурте усӑ курмалла пулса тӑманнине шута илсе,

уйрӑм ҫынсен тата халӑхсен культура, нацилӗх, чӗлхе тата этника тӗлӗшӗпе пӗр пек пулма ирӗк пуррине йышӑнсан кӑна этем прависене пурнӑҫа кӗртме май пуррине шута илсе, пӗр вӑхӑтрах тӗрлӗ халӑхсем пурӑнни кӑна пур культурӑна, чӗлхене, ӑс-хакӑл йӑли-йӗркине сыхласа хӑвармалли тата аталантармалли чӑннипех кирлӗ лару-тӑру пулнине шута илсе,

халӑхсем, культурӑсем, чӗлхесем тата ӑс-хакӑл йӑли-йӗрки тӗрлӗрен пулни этем пурнӑҫӗн чӑн-чӑн пуянлӑхӗ тата ҫут ҫанталӑк тӗсӗсен нумай енлӗхӗ Ҫӗр ҫинчи пурнӑҫа тӑсма май пани пекех этемлӗх малашне пурӑнассин тата аталанассин ӑнӑҫлӑхӗ унран килнине шута илсе,

ялан тенӗ пекех, халӑхсен ӗмӗрӗ этемлӗх историйӗнче патшалӑхсеннинчен вӑрӑмрах пулнине шута илсе,

этемён тата халӑхсен пӗтӗмӗшле прависен пӗтӗм тӗнчери праван уйрӑлми пайӗ пулнине ПНУна кӗмен халӑхсен организацийӗн Генеральнай Ассамблейи ҫирӗплетет тата ҫакна чыслӑн пӗлтерет / Халӑхсен прависен Пӗтӗмӗшле Декларацине/:

1 статья

Пур халӑх та уйрӑм пурӑнма пӗр тан правалӑ. Ҫак правапа усӑ курса вӗсем хӑйсен политика статусне ирӗклӗн туса хураҫҫӗ, экономика, общество тата культура енӗпе ирӗклӗн аталанаҫҫӗ. Патшалӑхсен ҫак правӑна хисеплемелле, территори пӗр пӗтӗмлӗхӗн принципӗ унпа усӑ курма пӗр енлӗн чарса тӑракан чӑрмав пулмалла мар.

2 статья

Пур халӑх та тивӗслӗ тата хисепре пурӑнма пӗр тан правалӑ. Пур патшалӑхӑн та унта пурӑнакан халӑхсене пӗр тан тата тӗрӗс пӑхмалла.

3 статья

Пур халӑхӑн та хӑй ӗмӗртенпе пурӑннӑ территорире пурӑнма ирӗк пур, унта вӗсем хӑисем тӗллӗн пурӑнмалли правӑпа усӑ курма пултараҫҫӗ. Халӑх хӑй е кунти территори интересӗсем вӗсене те пырса тивекен халӑхсем килӗшмесен, ӑна никам та хӑйӗн территорийӗнчен хӑваласа кӑларса яоаймасть, ҫак территорие пӗтӗмӗшле е пайӑн-пайӑн тытса илеймест, мӗнле те пулин майпа улӑштараймасть.

4 статья

Пур халӑхӑн та хӑй ӗмӗртенпе пурӑннӑ территорие таврӑнма ирӗк пур / енчен те вӗсене унтан хӑваласа янӑ е вӗсен территорине 3 статьяна пӑсса вӑйна тытса илнӗ пулсан/.

5 статья

Пур халәхән та хәйән сүт сәнталәк пуянләхәпе тата ресурсәсемпе никама та пәхәнмасәр усә курма ирәк пур. Савән пекех пур халәхән та әс-тән хапәрләхәпе усә курма ирәк пур. Вәсен ытти пур халәхән сүт сәнталәк пуянләхәпе тата ресурсәсемпе усә курмалли савән пек правине хисеплеме тивәслә.

6 статья

Пур халәхән та хәйне йәркеленме тата саккунлә представителәсен органәсене туса хума ирәк пур. Унта вәсем, кәмәл пулсан, хәйсен диаспорине те кәртме пултараçсә.

7 статья

Уйрәм пурәнмалли правәпа усә курнә май, халәхсем, кәмәл тусан, хәйсене хәйсем тытса тәма тата хәйсен территорияәнче тивәслә хәй тытәмләх органәсем туса хума пултараçсә.

8 статья

Уйрәм пурәнмалли правәпа никама пәхәнман патшаләх туса хумасәр май килмен чухне вәл хәйән шутне никама та пәхәнман патшаләх туса хумалли ирәке те кәртет.

9 статья

Пур халәхән та хәйне сыхласа хәварма тата сүт тәнчере пурәнма ирәк пур. Сахал йышлә халәхсем сиенлә демографи политикин ирәклә объектә пулма пултараймаçсә, вәсене вәйпа куçарса кайма тата ача суратассине хытә тәрәслесе тәма юрамасть.

10 статья

Пур халәхән та мирлә пурәнма ирәк пур. Патшаләхән хәйән уйрәм пурәнмалли ирәкпе ләпкән усә куракан халәхсене тапәнмалла мар.

Халӑхсем, енчен те вӑсене хирӗс вайпа усӑ курсан, хӑйсене хӗтӗлеме ирӗклӗ.

11 статья

Пур халӑхӑн та хӑрушлахсӑр пурӑнма тата тӗнчери ытти халӑхсен хӗттипе усӑ курма ирӗк пур. Вӑсене геноцидран, вӑсене хирӗс саккуна пӑсса вайпа усӑ курассинчен, вӑл шутра терроризмран та, сыхламалла.

12 статья

Пур халӑхӑн та экологи енӗпе хӑрушлахсӑр пурӑнма тата пурӑнакан тавралаха упраса хӑварма ирӗк пур.

13 статья

Пур халӑхӑн та хӑйӗн территорийӗнче сынсене массӑллӑн пӗтермелли хӗс-пӑшала/ку шута ядрла хӗс-пӑшал, хими, бактериологи хӗс-пӑшалӗ кӗрет/ тума, тӗрӗслесе пӑхма, упрама, турттарма тата унпа усӑ курма чарма, хӑйӗн территорине хӗс-пӑшалсӑрлатассишӗн кӗрешме ирӗк пур.

14 статья

Пур халӑхӑн та аталанма, ҫавӑн пекех йӑлана кӗнӗ пурнӑс йӗркине упраса хӑварма тата аталантарса пыма ирӗк пур

15 статья

Пур халӑхӑн та хӑйне евӗрлӗ пулма, хӑйӗн культурина, историне, чӗлхине, тӗнӗпе йӑли-йӗркине пӗлме, вӗренме, упраса хӑварма тата аталантарса пыма ирӗк пур.

16 статья

Пур халӕхӕн та патшалӕх политики ӕинчен пӕлсе тӕма ирӕк пур тата вӕсене хӕйсен пурнӕӕппе прависене витӕм кӕрекен ӕивӕч ыйтусене тӕнче шайӕнче сӕтсе явма хутшӕнтармалла.

17 статья

Пур халӕхӕн та патшалӕхран, тӕнчери организацисенчен ӕак Декларацире кӕтартнӕ хӕйӕн пӕтӕм, ӕавӕн пекех кашнин правине пӕхӕнма тата хӕтӕлеме ыйтма ирӕк пур.

18 статья

Кашни халӕхӕн ытти пур халӕхӕн пӕр тан прависене хисеплемелле, ӕавӕн пирки ӕак Декларацин пӕтӕм йӕркине пур халӕха та хисеплесе пӕхӕнса пурӕнмалла.

19 статья

ӕак Деклараци пур йӕркине те пӕтӕм тӕнчери этем прависем ӕинчен калакан саккунсемпе, уйрӕмлӕхсен шутне халӕхсен уйрӕм пурӕнма ирӕк пурине кӕртсе, ӕнлантарса памалла.

ПНОна кӕмен халӕхсемпе нацисен организацийӕн 6-мӕш Генеральнӕй Ассамблейи йышӕннӕ.

2001 ӕулхи

нарӕс уйӕхӕн 16-17-мӕшӕ